

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.10.20>

УДК 656.005.33

*В. В. Дружиніна,
д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту і маркетингу,
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8776-1408>*

*О. С. Черніхова,
аспірант, Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1870-9670>*

УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМ ТРАНСПОРТНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ: РИНКОВИЙ ВЕКТОР

*V. Druzhynina,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of
Management and Marketing,
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University
Ol. Chernikhova,
Postgraduate student, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University*

MANAGEMENT OF THE CITY TRANSPORT ENTERPRISE: MARKET VECTOR

У статті досліджено важливість формування та значення аспектів механізму управління міським транспортним підприємством з огляду на формування ринку транспортних послуг на міському рівні, проаналізовано та визначено основні інструменти впливу на ефективність міських

перевезень, діяльність транспортних підприємств, сформовано вагомий принцип взаємоузгодженості елементів та методів впливу на управління забезпеченням якісних послуг з переміщення мешканців міста. Також було проаналізовано механізм управління ринком транспортних послуг на міському рівні як сукупність взаємопов'язаних та взаємоузгоджених логістичних, інформаційних, правових, організаційних, технологічних методів, засобів, процесів та явищ, які спрямовані на повне забезпечення розвитку міських транспортних підприємств з урахуванням потреб суспільно-виробничого сектору міста, адже забезпечення соціально-економічного розвитку та ефективного функціонування міського транспортного ринку перебувають у прямій взаємній залежності.

The article examines the importance of the formation and significance of aspects of the management mechanism of the urban transport enterprise in view of the formation of the transport services market at the urban level, analyzes and defines the main tools of influence on the efficiency of urban transportation, the activities of transport enterprises, and establishes a strong principle of mutual compatibility of elements and methods of influence on the management of the provision of quality services for the movement of city residents. The mechanism of managing the market of transport services at the city level was also analyzed as a set of interconnected and mutually coordinated logistic, informational, legal, organizational, technological methods, means, processes and phenomena, which are aimed at fully ensuring the development of urban transport, taking into account the needs of the social and industrial sector cities, because ensuring socio-economic development and effective functioning of the city transport market are directly interdependent.

The urban transport market management mechanism, on the one hand, plays the role of a means and method of influencing the administrative and functional system of this object, which is expressed in the interconnection and coordination of external and internal elements, and on the other hand, it is a means of managing

the transport market, it is a motivator and a factor that allows the use of available and possible resources to achieve the goals of the urban transportation market. The main means of ensuring the functioning and development of the city services market, along with state regulation, is the formation of healthy competition between non-state transport enterprises. Therefore, the balance of demand and supply, which satisfies transport enterprises, and its provision in the market of transport services is an important condition for the effective functioning of city transport.

Thus, in the conditions of the dynamically developing market of transport services at the city level, effective management of logistics processes during their operation and meeting the needs of the population for high-quality and productive transportation requires the most rational and promising management mechanisms.

Ключові слова: *міські транспортні підприємства, ринок пасажирських послуг, механізм управління, міські перевезення, регулювання, оптимізація*

Keywords: *city transport enterprises, market of passenger services, management mechanism, city transportation, regulation, optimization*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах соціально-політичної та економічної нестійкості важливість якісного та повного задоволення потреб населення міста у культурно-побутових та робочих перевезеннях дозволяє забезпечити його суспільно-виробничий розвиток. Транспортні підприємства міста на даний час перебувають у нестабільному середовищі через невизначеність соціальних, економічних та енергетичних умов і цілком залежать від стану ринку транспортних послуг. Тому визначення ефективного механізму управління ринком міських перевезень та розвитком транспортних підприємств є складним і багатогранним завданням, оскільки його вирішення має ключове значення для забезпечення сталого

розвитку міста та підвищення якості життя його мешканців та соціально-виробничого середовища.

Основною ціллю управління ринком транспортних послуг на міському рівні є максимально повне задоволення потреб населення та підприємств у перевезенні та забезпеченні сприятливого розвитку, а саме:

- Здійснення безпечних перевезень, що полягає у мінімізації ризику виникнення аварій і заподіяння шкоди здоров'ю та життю людей;

- Покращення зручності та комфорту перевезень, у тому числі зменшення пересадок при зміні маршрутів;

- Підвищення ефективності використання і розвитку міської транспортної інфраструктури, збільшення пропускної здатності транспортних мереж, доступ до віддалених точок міста;

- Балансування інтересів перевізників, населення (пасажирів) і органів влади на міському, регіональному та державному рівні;

- Створення сприятливих умов для розвитку міської рекреації, трудової та культурної мобільності населення;

- Сприятливі можливості для впровадження інноваційних технологій (наприклад, онлайн-моніторинг переміщення транспортних засобів на маршруті) тощо.

Ринок транспортних послуг на міському рівні є динамічним, сформованим активною взаємодією суб'єктів та об'єктів в умовах економічно-соціальної нестабільності та конкурентності за різноманітних впливів зовнішніх і внутрішніх чинників, які спрямовані на забезпечення ефективного, якісного, комфортного та безпечного перевезення у межах міста. При цьому варто враховувати, що чим більший вплив різних чинників, тим нестабільніше функціонуватиме система міських транспортних підприємств і тим більших змін зазнає соціально-економічний розвиток населення міста.

Таким чином для забезпечення стабілізації функціонування ринку міського транспорту першочергове значення має стаке управління ним, а

здійснення цього полягає у застосуванні методів, інструментів і засобів, які у своїй сукупності формують механізм управління ринком транспортних послуг на міському рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий науковий внесок у дослідження поняття механізму управління зробили Ж. М. Балабанюк, О. В. Єлетенко, Л. Ю. Сагер та ін., які сформуваали сутнісний (теоретико-методологічний) апарат загальних методів та засобів впливу на управління суб'єктами господарювання, у тому числі логістичними системами підприємств.

Злагожене та продуктивне функціонування транспортних підприємств як суб'єктів ринку міських перевезень залежить від ефективних заходів, здатних регулювати та забезпечувати стійке та повне задоволення потреб населення у перевезеннях. Так, питання ефективного формування механізму управління міськими перевезеннями, аспектами державного регулювання, як одного з найбільш ефективних та впливових елементів механізму, досліджували у своїх працях О. М. Петренко, О. В. Пантась, В. П. Писаренко, І. А. Кара, В. О. Задоя та ін.

Однак, зважаючи на актуальність і значущість ефективного задоволення зростаючих потреб у перевезеннях на ринку транспортних послуг саме на міському рівні визначення механізму управління та його впливу на стійке забезпечення соціально-економічного розвитку та продуктивної діяльності транспортних підприємств потребує подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основна мета статті полягає в узагальненні понятійного комплексу та особливостей формування механізму управління ринком транспортних послуг на міському рівні як форми забезпечення ефективного функціонування транспортних підприємств міста за рахунок повного задоволення потреб населення у перевезеннях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міські транспортні підприємства призначені задовольняти зростаючий попит населення у якісних, комфортних і безпечних перевезеннях, потреби підприємств різних галузей у трудових переміщеннях персоналу у межах відповідних населених пунктів з метою економічного зростання, а також ефективне господарське забезпечення функціонування міської системи. Оскільки міські транспортні підприємства є основним суб'єктом ринку транспортних послуг, що забезпечує його формування та функціонування, то раціональна та продуктивна діяльність транспортних підприємств пов'язана зі станом і розвитком даного ринку. Ефективне управління ринком транспортних послуг на міському рівні є досить складною задачею, оскільки вимагає не лише комплексного підходу, чіткого розуміння взаємозв'язків і складових даного ринку, а й врахування різноманітних чинників, які несуть значний вплив на результативність задоволення потреб населення міста у чіткому і злагодженому забезпеченні перевезень. Плідність функціонування ринку міських перевезень визначається тим, наскільки чіткі, працюючі та продуктивні механізми управління будуть впроваджені та застосовані.

Під загальним терміном «механізм» розуміється сукупність станів і процесів, з яких складається певне явище [1]. Адаптуючи твердження до теми дослідження, явищем слід вважати функціонування ринку транспортних послуг та забезпечення потреб населення у перевезеннях, а, відповідно, механізмом управління виступає сукупність відповідних інструментів і процесів, які і сприяють розвитку та діяльності галузі. Тобто механізм управління визначає, що або хто і яким чином визначає, аналізує, формує, забезпечує, керує та контролює логістичні та інші процеси на ринку транспортних послуг на міському рівні задля його стабільного та ефективного функціонування (Рис. 1).

Ж. М. Балабанюк визначає механізм управління як «систему (цілей, функцій, принципів, методів, засобів і способів, прийомів, технологій) управління» [2, с. 191].

Логістичний підхід до визначення сформулював О.В. Єлетенко, який трактує механізм управління як «сукупність наукових методів та засобів, які впливають на логістичні процеси ..., регулюють, аналізують та вдосконалюють їх, здійснюють моніторинг, прогнозування, планування та корегування руху логістичних потоків» [3, с. 496].

Рис. 1. Функціональне забезпечення механізму управління ринком транспортних послуг на міському рівні

Джерело: сформовано авторами

Зважаючи на потенційну перспективність та важливість у соціально-економічному значенні, механізм управління ринком транспортних послуг виступає своєрідною відповіддю на забезпечення постійно зростаючих запитів транспортних підприємств, населення на формування транспортної

системи та логістичного забезпечення транспортних і допоміжних процесів, а також сервісного обслуговування [4, с. 23].

Отже, механізмом управління на ринку транспортних послуг на міському рівні виступає взаємодія суб'єктів, як у секторі пасажирських перевезень, так і у допоміжних секторах, які забезпечують попит населення на ефективне, безпечне та комфортне перевезення, а також комплекс логістичних, правових, інформаційних, економічних, соціальних, політичних інструментів, засобів, методів, процесів і форм, якими власне і забезпечується транспортна зацікавленість населення міста в цілому та діяльність міських транспортних підприємств окремо.

У суб'єктному формуванні механізму управління можна розглядати як засіб задоволення потреб населення у продуктивних перевезеннях за рахунок можливостей та впливу державних і місцевих органів влади та інших суб'єктів господарювання, їх взаємодії між собою.

Механізм управління ринком міських перевезень являє собою складну взаємодію політики, нормативно-правових актів, розвитку міської інфраструктури та інформаційно-технологічних досягнень, спрямованих на оптимізацію ефективності та безпеки транспортних систем. Цей багатогранний підхід має важливе значення для вирішення зростаючих потреб урбанізації, зміни клімату та глобального поштовху до стійкої мобільності.

З метою забезпечення ефективного розвитку ринку механізм його управління з одного боку відіграє роль засобу та методу впливу на адміністративно-функціональну систему даного об'єкта, що виражається у взаємозв'язках і взаємоузгодженості зовнішніх та внутрішніх елементів, а з іншого – є мотиватором і чинником, який дозволяє використати наявні та можливі ресурси для досягнення цілей функціонування ринку міських перевезень.

Механізм управління зосереджує як окремі елементи (суб'єкти, об'єкти, засоби і методи), так і забезпечується їх взаємодією між собою.

Тобто механізм управління забезпечує оптимальне функціонування ринку транспортних послуг на міському рівні за рахунок виконання відповідних функцій (планування, організації, мотивації і контролю) за участі суб'єктів, при здійсненні логістичних процесів у межах діяльності ринку задля задоволення потреб населення у перевезеннях [2, с. 191]. Залежно від організаційно-економічної та функціональної сутності механізму управління ринком транспортних послуг можна виділити окремі групи підсистемних факторів формування та впливу на систему управління (Рис. 2) [5, с. 336].

Рис. 2. Підсистемні складові механізму управління ринком транспортних послуг на міському рівні

Джерело: сформовано авторами на основі [5, с. 337].

Механізм управління ринком транспортних послуг на міському рівні забезпечує ефективне задоволення потреб у продуктивних перевезеннях мешканців міста за рахунок комплексної системи, що складається з принципів, інструментів, критеріїв та функцій які мають значний вплив на формування та ефективне функціонування міських транспортних підприємств (Рис. 3).

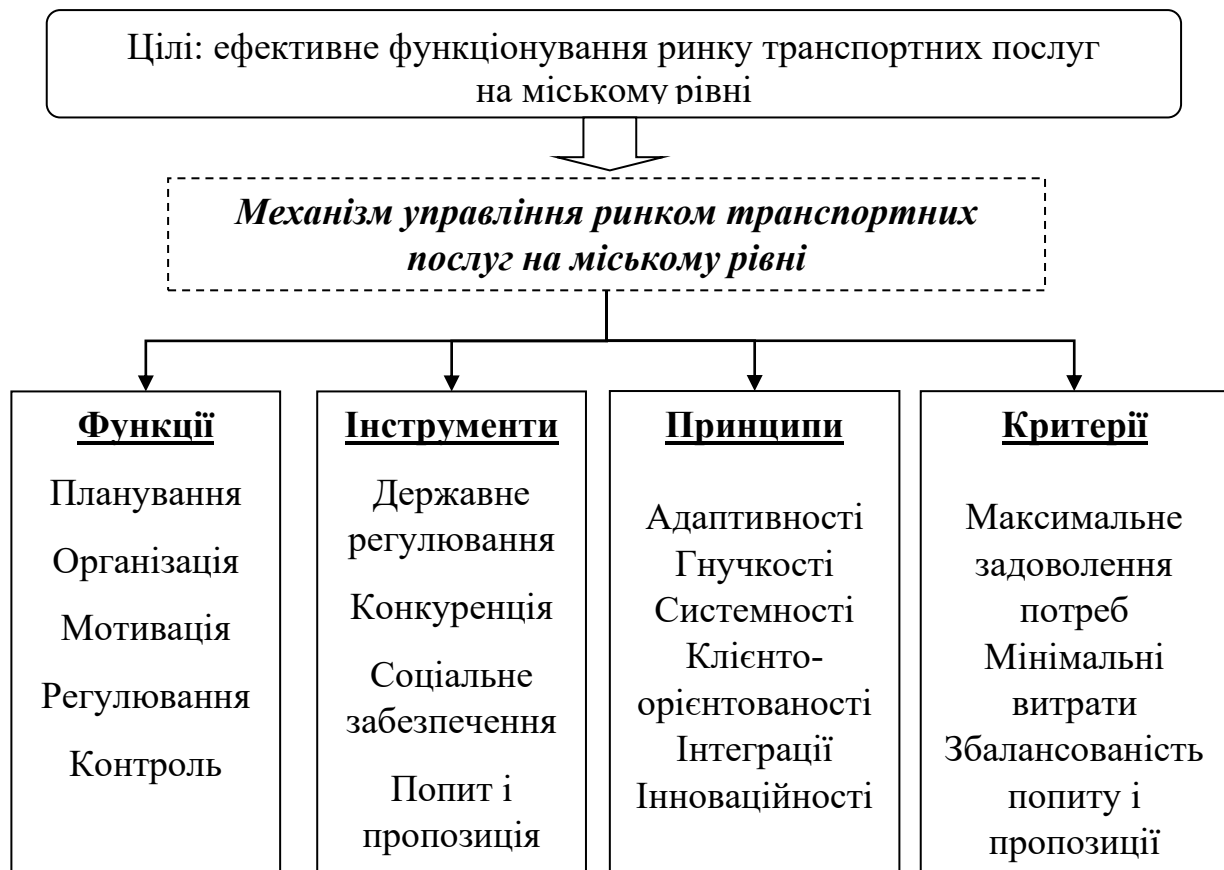

Рис. 3. Комплексна система забезпечення механізму управління ринком транспортних послуг на міському рівні

Джерело: сформовано авторами

Механізм управління ринком транспортних послуг на міському рівні направлений на вирішення наступних питань:

- Забезпечення збалансованості потреб ринку, міста в цілому і задоволення у перевезеннях;
- Раціональний розподіл та виконання логістичних процесів міських перевезень;

- Забезпечення доступності послуг усім верствам населення та у будь-якому напрямку території населеного пункту;
- Підтримка балансу між зацікавленістю пасажирів і транспортних підприємств у питанні тарифного регулювання;
- Визначення та забезпечення стандартів якості послуг для забезпечення комфорту, безпеки і регулярності перевезень, а також контроль за дотриманням відповідних стандартів перевізниками;
- Спонування до впровадження інноваційних технологій для підвищення якості транспортних послуг;
- Запобігання монополії на ринку міських транспортних послуг, створення сприятливих умов для конкурентного середовища, у тому числі міжвидового транспортного (наприклад, використання автомобільного та міського електротранспорту);
- Інтеграція різних видів транспорту в єдину міську транспортну систему з можливостями формування інтегрованих тарифів, графіків та маршрутів;
- Екологізація перевезень;
- Здійснення безпечних перевезень транспортом тощо.

Реалізація раціонального механізму управління досягається за допомогою методів, які у залежності від сфери свого формування і впливу можна згрупувати за наступними категоріями:

- Економічні методи: включають в себе тарифну, податкову, інвестиційну політику, яка є головною забезпечуючою складовою інструменту впливу на ефективність формування зв'язків та функціонування ринку міських послуг, слугує балансом між потребами транспортних підприємств у отриманні максимального прибутку від їх діяльності і потребами споживачів транспортних послуг у якісних, але у той же час економічно привабливих для них перевезеннях;
- Правові методи: виражаються у формуванні, впровадженні та дотриманні нормативно-правових актів, які регулюють здійснення якісних і

безпечних перевезень, ліцензуванні транспортних послуг, визначенні стандартів на перевезення та контроль за їх дотримання перевізниками та допоміжними суб'єктами;

- Соціальні методи: полягають у безпосередньому впливу та задоволенні попиту населення міста на якісні, безпечні, комфортні перевезення, наприклад, застосування пілг на проїзд відповідним верствам населення, формування інтегрованої транспортної системи, особливо пасажирської, яка об'єднує різні види транспорту в єдину формацію, побудова раціональної мережі, яка забезпечує доступ населення навіть у найвіддаленіші регіони, впровадження та ефективна реалізація цифрових технологій у секторі міських перевезень, екологізація транспортування.

Механізм управління міським ринком транспортних послуг завдяки своїй специфіці вимагає координацію та узгодженість методів, адже реалізація одного методу неможлива без впливу та взаємодії іншого. Так, наприклад, тарифне регулювання пасажирських послуг у міському сполученні призначене узгоджувати потреби мешканців міст у економічно вигідній вартості перевезення і можливості соціального забезпечення вразливих верств населення та вимоги перевізників у економічно доцільній ціні, яка покриває витрати транспортного підприємства, за рахунок правових норм (Законів України, Постанов Кабінету Міністрів України, рішень міської ради тощо).

Важливим елементом механізму управління ринком транспортних послуг є державне регулювання перевезень з боку органів муніципальної, регіональної та державної влади. При здійсненні міських перевезень обов'язки державного регулювання покладені на органи місцевого самоврядування, які забезпечують реалізацію державних норм на міському рівні з метою формування соціально-економічного забезпечення та конкурентного середовища завдяки відповідним заходам та інструментам впливу на суб'єктів транспортних послуг з метою взаємоузгодження та задоволення їх потреб у якісних послугах. Оскільки послуги пасажирських

перевезень є соціально значущими, то державне регулювання міського транспорту формує комплекс умов для рівноцінних соціально-економічних відносин між усіма учасниками відповідного ринку, щоб створити сприятливий планомірний клімат для розвитку системи міського транспорту [6, с. 173].

Головним завданням державного регулювання і контролю на транспорті є забезпечення якісних, безпечних та ефективних перевезень пасажирів за рахунок створення відповідних умов для цього [7]. Державне регулювання за рахунок компетентних підходів, відповідних засобів і методів управління дозволяють підвищити якість та ефективність послуг, що задовольняють суспільно-виробничі потреби населення [8, с. 108].

Як правило, державне регулювання дає підґрунтя для правового та законодавчого забезпечення розвитку ринку транспортних послуг та його адаптації до мінливих умов ринкового простору та конкурентного середовища, змін у балансі попиту/пропозиція у транспортних послугах. Також засади державного регулювання спрямовані на визначення стратегічного розвитку та можливостей реформування галузі транспортних послуг з урахуванням зростаючих потреб і вимог у перевезеннях, інтеграційних аспектів щодо входження у міжнародну транспортну спільноту, адаптації до соціально-політичного стану країни.

Ефективні механізми управління ринку послуг транспорту потребують різностороннього підходу, який поєднує як державне регулювання, так і залучення приватного сектору. Основними засобами забезпечення функціонування і розвитку ринку транспортних послуг на ряду із державним регулюванням є формування здорової конкуренції між підприємствами транспорту, які є недержавними. Тому оптимальне поєднання та координація інструментів впливу державних органів та приватних підприємств та їх успішна реалізація дають змогу досягти поставлених цілей щодо якості транспортних послуг та повного задоволення потреб населення у перевезеннях.

В умовах швидких змін у формуванні попиту на задоволення потреб населення у перевезеннях та тенденцій ринку, нестабільних економічних, соціальних, політичних, енергетичних чинників важливого значення набуває повне забезпечення населення у якісних перевезеннях. Таким чином, механізм управління ринком міських транспортних підприємств, який полягає у формуванні конкурентного середовища у секторі транспортних послуг, є важливим фактором, який впливає на якість послуг, ціни та загальний розвиток міського транспорту. Адже цим забезпечується стимулювання перевізників до вдосконалення своїх послуг, оновлення транспортних засобів та пошуку нових рішень для задоволення потреб споживачів.

Здорова конкуренція на ринку міських транспортних послуг дає можливість для забезпечення населення найбільш якісними послугами, застосування інноваційних технологій та збільшення задоволення зростаючого попиту на перевезення збільшенням пропозицій.

На даний момент на ринку міських транспортних послуг зосереджені транспортні підприємства як комунальної, так і приватної власності. Таким чином це підвищує можливість населення обирати між перевізниками у залежності від вимог, які споживачі висувають:

- доступність транспорту;
- розгалуженість транспортної мережі, що обслуговується, з урахуванням можливостей перевезення у віддалені райони міста та приміські зони;
- зручність міської транспортної інфраструктури (облаштування зупиночних пунктів, підходів до них, під'їздів транспорту, маневреність, зручність обслуговування осіб з інвалідністю тощо);
- комфорт та безпека перевезень;
- вартість перевезень;
- наявність можливостей пільгового перевезення вразливих категорій населення;

- регулярність перевезень та дотримання графіку та інтервалів руху.

У той же час ринок міських транспортних послуг у процесі свого розвитку та функціонування зазнає значних змін, що відбуваються як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі, які власне і відображають конкурентну динаміку з відповідними проблемами та можливостями. Специфіка ринку міських транспортних послуг на даний момент полягає в тому, що держава повністю не контролює та не забезпечує потреби населення у транспортуванні, а передає певні свої функції у забезпеченні перевезення населення приватним підприємствам, організаціям комунальної форми власності, що значною мірою сприяє підвищенню ефективності та якості послуг, що надаються. Але перехід від державного управління до делегування його повноважень приватним підприємствам потребує стійкості та стабільності у державному забезпеченні та фінансуванні, що є принципово важливим у підтримці транспортних підприємств. При цьому варто враховувати, що входження на ринок великої кількості дрібних підприємств досить складне, оскільки невеликі підприємства мають низькі можливості отримання капіталу для розвитку та розширення, тому перспективним напрямком тут є консолідація у даній галузі.

Конкурентоспроможність міської транспортної системи дозволяє розширити можливості населення обирати високоякісні послуги та, зрештою, забезпечує максимізацію прибутковості галузі. Таким чином даний механізм управління дозволить розширити соціальне забезпечення та екологізацію галузі міських транспортних послуг за рахунок збільшення можливостей користування громадським транспортом, а не особистим, що сприяє зменшенню навантаження на міську маршрутну мережу, мінімізації негативного впливу транспорту та підвищенні стійкості міської мобільності. Впроваджуючи ефективне управління тарифами та підвищуючи зручність поїздок, органи влади можуть контролювати зростання використання особистого транспорту, що залишається актуальною проблемою в міських районах. Отже, організація та забезпечення транспортних послуг відповідно

до вимог міського ринку є важливим для ефективного забезпечення потреб населення та комерційних цілей транспортних підприємств.

Оскільки зазвичай перевезення на міському транспорті забезпечують транспортні підприємства комунальної та приватної форм власності, то мешканці міста у визначенні можливостей задоволення потреб у якісних перевезеннях можуть керуватися відповідними особливостями транспортних підприємств (Табл. 1.).

Таблиця 1. Порівняльна характеристика особливостей транспортних підприємств комунальної та приватної форм власності у міських перевезеннях

	Транспортні підприємства комунальної форми власності	Транспортні підприємства приватної форми власності
Переваги	- Нижче тарифи на перевезення - Контроль за станом транспортних засобів - Контроль за якістю перевезень - Можливість застосування пільгового проїзду	- Більша кількість перевізників – більше пропозицій до перевезення - Краща доступність до різних точок населеного пункту, у тому числі і віддалених - Краща мобільність перевезень
Недоліки	- Більша наповненість транспортних засобів - Порівняно низька розгалуженість маршрутної мережі	- Неперспективність оновлення рухомого складу - Майже відсутня або максимально зменшена можливість проїзду пасажирів за пільговими умовами

Джерело: сформовано авторами

Отже, враховуючи особисті вимоги та можливості споживачі транспортних послуг обирають варіант, який найбільш повною мірою був би здатен задовольнити потреби населення у якісних перевезеннях, формуючи таким чином конкурентне середовище на ринку міських транспортних послуг.

Важливість забезпечення зростаючих потреб населення у якісних та ефективних перевезеннях є однією із нагальних та першочергових оскільки послуги міського транспорту є соціально значущими для забезпечення трудового, навчального, виробничого та соціально-культурного переміщення населення та господарської діяльності міста. Доступність до процесу переміщення усіх верств населення, здійснення комунальних переміщень,

формування впливу на суспільне середовище є важливою складовою соціального забезпечення управління ринком транспортних послуг на міському рівні.

Соціальне забезпечення, на перший погляд, може здаватися далеким від динамічного світу транспортних послуг. Однак, при детальному розгляді, ці два поняття тісно переплітаються, утворюючи складний механізм управління ринком. Соціальні програми, що застосовуються при пасажирських перевезеннях, забезпечують, щоб транспортні послуги були доступні не лише для заможних верств населення, але й для людей з низькими доходами, пенсіонерів, студентів, військових та інших вразливих груп. Це досягається через субсидії, пільги на проїзд та інші механізми. Держава за рахунок контролю за діяльністю галузі може встановлювати регульовані тарифи на окремі види транспорту, що дозволяє зробити їх більш доступними для певних категорій населення. У той же час соціальне забезпечення формує попит на певні види транспортних послуг, наприклад, на використання громадського транспорту. Це змушує транспортні компанії адаптуватися до нових умов та покращувати якість своїх послуг. Також задовольняючи доступ до транспорту для всіх верств населення, соціальне забезпечення сприяє збалансованому розвитку регіонів, знижує соціальну напругу та підвищує якість життя громадян.

Вирішення проблем, які виступають перед ринком перевезень і полягають у нестабільності попиту на перевезення в умовах сучасних реалій, має важливе значення для оптимізації управління ринком і створення сприятливих умов і його зростання, а, отже, і для стабільного конкурентоспроможного становища транспортних підприємств.

Збалансованість попиту та пропозиції на ринку транспортних послуг є важливою умовою для ефективного функціонування міського транспорту. Надмірна пропозиція може призвести до неефективного використання ресурсів, а недостатня пропозиція – до переповненості транспорту та дискомфорту для споживачів транспортних послуг. Тому баланс попиту та

пропозиції є фундаментальним принципом функціонування будь-якого ринку, у тому числі й ринку транспортних послуг на міському рівні.

Динамічна зміна попиту на перевезення на ринку міських транспортних послуг залежить від низки факторів:

- зростання або зменшення кількості мешканців міста;
- розвиток інфраструктури міста, її модернізація та підтримка;
- економічне зростання регіонів та країни в цілому, що, як наслідок, призводить до збільшення кількості робочих місць на місцях;
- зміна частки молоді та пенсіонерів у демографічній структурі;
- зміна тарифів на проїзд;
- будівництво нових житлових масивів, торгових центрів та інших об'єктів;
- якість обслуговування, комфортність та швидкість перевезень тощо.

Для забезпечення транспортних потоків – формування пропозиції на ринку міських перевезень - консолідація приватних і комунальних транспортних підприємств за регулювання з боку держави можуть виконати наступні заходи:

- будівництво нових доріг, розв'язок, мостів, метрополітену та інших транспортних споруд за рахунок інвестування у галузь;
- ефективну маршрутизацію, розробку графіків руху та вибір типу транспорту з урахуванням потреб населення;
- стимулювання розвитку громадського транспорту;
- запровадження інноваційних технологій, наприклад, використання електронних квитків, систем навігації та мобільних додатків для підвищення зручності пасажирів;
- проведення громадських обговорень, моніторингу та опитувань для з'ясування потреб населення в транспортних послугах;
- регулювання діяльності приватних перевізників за рахунок ліцензування, встановлення вимог до якості послуг та контроль за дотриманням правил дорожнього руху тощо.

Щоб забезпечити баланс попиту та пропозиції на ринку міських транспортних послуг, який є динамічним процесом, органи місцевого самоврядування повинні здійснювати постійний моніторинг та регулювання діяльності, вживати комплексних заходів для забезпечення збалансованого розвитку транспортної системи міста, продуктивної діяльності транспортних підприємств та задоволення потреб населення в послугах з перевезення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Отже, в умовах динамічно розвиваючого ринку транспортних послуг на міському рівні ефективне забезпечення управління логістичними процесами на транспортних підприємствах під час їх функціонування та задоволення потреб населення у якісних та продуктивних перевезеннях потребує максимально раціональних та перспективних механізмів управління. Імплементация світового досвіду щодо ефективного управління логістичними процесами на ринку транспортних послуг, інтеграційне формування у забезпеченні вітчизняного ринку якісними транспортними послугами дають можливість сформулювати перспективне рішення, яке дозволить застосувати наявні можливості та визначити стратегічні потреби для розвитку ринку транспортних послуг на міському рівні.

Література

1. Словник.UA. Портал української мови і культури, «Механізм. Тлумачення із "Словника української мови"» URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B5%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC> (дата звернення: 01.09.2024).

2. Балабанюк Ж. М. Механізм управління організацією: сутність поняття та пропозиції щодо оцінки його ефективності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 5. Т. 1. С. 190–194.

3. Єлетенко О. В. Механізм управління логістичною системою підприємства. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2008. № 628: Проблеми економіки та управління. С. 494–498.

4. Кара І.А. Формування ефективного механізму управління пасажирськими перевезеннями у приміському сполученні. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2022. № 1 (80). С. 21-27. URL: <http://doi:10.35546/kntu2078-4481.2022.1.2> (дата звернення: 12.09.2024).

5. Сагер Л. Ю. Організаційно-методичний механізм впливу на стан внутрішніх комунікацій підприємства. *Бізнес Інформ*. 2017. № 10. С. 335-341. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_10_54 (дата звернення: 8.09.2024).

6. Петренко О. Теоретико-методологічні засади державного регулювання діяльності міського пасажирського транспорту. *Публічне урядування*. 2020. № 2 (22). С. 167-176. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-2\(22\)-167-176](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-2(22)-167-176) (дата звернення: 12.09.2024).

7. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. №2344-III в редакції Закону України від 23 лютого 2006 р. №3492- IV. *Відомість Верховної Ради України*. 2006. № 32. Ст. 273. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text> (дата звернення: 8.09.2024).

8. Пантась О. В., Писаренко В. П. Державне регулювання у сфері транспорту. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 17. С. 106–113. URL: <http://DOI:10.32702/2306-6814.2021.17.106> (дата звернення: 8.09.2024).

References

1. Dictionary.UA. Portal of Ukrainian language and culture (2024), “Mechanism Interpretation from the “Dictionary of the Ukrainian Language”, available at: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B5%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC> (Accessed 1 September 2024).

2. Balabaniuk, Zh. M. (2011), “Organizational management mechanism: the essence of the concept and proposals for evaluating its effectiveness”, *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, vol. 1, no. 5, pp. 190-194.

3. Yeletenko, O. V. (2008), “Mechanism of management of the logistics

system of the enterprise”, *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika"*, vol. 628, pp. 494-498.

4. Kara, I.A. (2022), “Formation of an effective mechanism for managing passenger transportation in suburban traffic”, *Visnyk Khersons'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu*, vol. 1 (80), pp. 21-27 [https://doi: 10.35546/kntu2078-4481.2022.1.2](https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2022.1.2).

5. Saher, L. Yu. (2017), “Organizational and methodical mechanism of influence on the state of internal communications of the enterprise”, *Biznes Inform*, [Online], vol. 10, pp. 335-341, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_10_54 (Accessed 8 September 2024).

6. Petrenko, O. (2020), “Theoretical and methodological principles of state regulation of urban passenger transport”, *Publichne uriaduvannia*, vol. 2 (22), pp. 167-176. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-2\(22\)-167-176](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-2(22)-167-176).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine “On road transport”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text> (Accessed 8 September 2024).

8. Pantas', O. V. and Pysarenko, V. P (2021), “State regulation in the field of transport”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol.17, pp. 106-113. [https://DOI: 10.32702/2306-6814.2021.17.106](https://DOI:10.32702/2306-6814.2021.17.106).

Стаття надійшла до редакції 08.10.2024 р.